

Zaaknummer : 01040715
Ons Kenmerk : ODH519067
Datum : 16-2-2023

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 16 augustus 2022 ontvingen wij de aanvraag om een ontheffing van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland (hierna ook: FBE) om een deel van het in het goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2022 -2027 (hierna ook: FBP) omschreven ganzenbeheer mogelijk te maken. Het betreft een aanvraag zoals bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, in samenhang met artikel 3.17, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna ook: Wnb). De aanvraag heeft betrekking op de volgende activiteiten:

1. Het beheerafschot van grauwe ganzen in de winterperiode¹;
2. Het gebruik van de volgende middelen:
 - a. Geweren van een half uur voor zonsopgang tot een half uur na zonsondergang;
 - b. Geweren binnen de afpalingskring van een eendenkooi;
 - c. Honden, niet zijnde lange honden;
 - d. Slag- en steekwapens, uitsluitend voor het doden van gewonde ganzen;
 - e. Niet-levende lokvogels, lokfluiten, lokvoer dat niet vergiftigd of verdovend is en een middel waarmee (elektronisch versterkte) lokgeluiden kunnen worden gemaakt;

Besluit

Wij besluiten:

- I. een ontheffing ex artikel 3.3, eerste lid, in samenhang met artikel 3.17, eerste lid onder a van de Wet natuurbescherming te verlenen aan de Faunabeheereenheid Zuid-Holland van de verboden van artikel 3.1, eerste lid van de Wet natuurbescherming voor het beheerafschot van grauwe ganzen in de winterperiode, in de gehele provincie Zuid-Holland, met uitzondering van natuurgebieden in beheer bij Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Zuid-Hollands Landschap, Natura 2000-gebieden en de voor ganzen aangewezen rustgebieden².
- II. de volgende documenten en aanvullingen onderdeel te laten zijn van deze ontheffing:
 - a. de aanvraag van 16 augustus 2022 met bijlage.
- III. ter uitvoering van de ontheffing als bedoeld onder beslispunt I, wijzen wij de volgende middelen en methoden aan:
 - a. geweren;
 - b. honden, niet zijnde lange honden;
 - c. slag- en steekwapens, alleen voor het doden van gewonde ganzen;
 - d. vangen of doden met gebruikmaking van niet-levende lokvogels;
 - e. het vangen of doden met gebruikmaking van lokvoer, dat niet vergiftigd of verdovend is;

¹ De winterperiode is als volgt gedefinieerd:

- In de regio Noordelijke Delta (het zuiden van Zuid-Holland d.w.z. onder de grote rivieren) van 1 november tot en met 14 februari;
- In de regio's Delfland en Schieland, Veenweiden en Zuid-Holland-Noord (het noorden van Zuid-Holland d.w.z. boven de grote rivieren) van 1 november tot en met 29 februari.

² Er zijn drie rustgebieden voor ganzen ingesteld in Zuid-Holland, namelijk in Alblasserwaard Noord, Alblasserwaard Zuid en Reeuwijk.

- f. het vangen of doden met gebruikmaking van een middel waarmee (elektronisch versterkte) lokgeluiden kunnen worden gemaakt.
- IV. ter uitvoering van de ontheffing als bedoeld onder beslispunt I, ontheffing te verlenen van de verboden zoals genoemd in de krachtens artikel 3.26, tweede lid van de Wet natuurbescherming gestelde regels voor wat betreft het gebruik van een geweer vanaf een half uur voor zonsopgang tot en met een half uur na zonsondergang (artikel 3.16 eerste lid, aanhef en onder a, van het Besluit natuurbescherming) en voor wat betreft het gebruik van het geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi (artikel 3.16, eerste lid, aanhef onder c van het Besluit natuurbescherming).
- V. de voorschriften 1 tot en met 6 te verbinden aan de ontheffing;
- VI. dat deze ontheffing geldig is vanaf bekendmaking van dit besluit tot en met 31 december 2027.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze ontwerpbeschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Voorschriften voor de Faunabeheereenheid Zuid-Holland

- 1 De Faunabeheereenheid Zuid-Holland verleent voor uitvoering van de ontheffing schriftelijk of digitaal toestemming aan de betreffende uitvoerders.

Voorschriften voor de uitvoerder

- 2 De uitvoerder van de ontheffing dient te voldoen aan de door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland gestelde uitvoeringsregels zoals vermeld op het toestemmingsformulier van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland.
- 3 De uitvoerder van de ontheffing dient (een kopie van) het toestemmingsformulier, waarop de door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland toegekende uitvoeringscode is vermeld, schriftelijk of digitaal te kunnen tonen.
- 4 Slag- en steekwapens worden alleen gebruikt om gewonde ganzen uit hun lijden te verlossen.
- 5 Plastic merktekens, welke zich bevinden op gedode ganzen, dienen te worden geregistreerd op www.geese.org.
- 6 Metalen merktekens, welke zich bevinden aan gedode ganzen, moeten onder opgave van plaats en datum worden gemeld bij het Vogeltrekstation, via www.griel.nl.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 16 augustus 2022 ontvingen wij de aanvraag om een ontheffing van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland om een deel van het in het goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2022 -2027 omschreven ganzenbeheer mogelijk te maken, voor de volgende activiteiten:

1. Het beheerafschot van grauwe ganzen in de winterperiode³
2. Het gebruik van de volgende middelen:
 - a. Geweren van een half uur voor zonsopgang tot een half uur na zonsondergang;
 - b. Geweren binnen de afpalingskring van een eendenkooi;
 - c. Honden, niet zijnde lange honden;
 - d. Slag- en steekwapens, uitsluitend voor het doden van gewonde ganzen;
 - e. Niet-levende lokvogels, lokfluiten, lokvoer dat niet vergiftigd of verdovend is en een middel waarmee (elektronisch versterkte) lokgeluiden kunnen worden gemaakt;

De aanvraag is ingediend met het doel om de standpopulatie grauwe ganzen in Zuid-Holland terug te brengen naar de streefstand:

- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen en wateren;
- in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer, en;
- ter bescherming van flora of fauna.

De aanvraag is gedaan voor de looptijd van het Faunabeheerplan Ganzen Zuid-Holland 2022 – 2027 dat bij besluit van 14 december 2021 door ons is goedgekeurd. Dit faunabeheerplan loopt van 1 januari 2022 t/m 31 december 2027.

Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen zoals vermeld in:

- artikel 3.1, eerste lid van de Wet natuurbescherming, voor wat betreft het doden van de ganzen;
- artikel 3.4, eerste lid, onderdeel a en onder 2° en 3° juncto 3.4, vierde lid van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het gebruik van een middel waarmee elektronisch versterkte lokgeluiden kunnen worden gemaakt, zoals aangegeven in artikel 3.9, derde lid, onder d van het Besluit natuurbescherming;
- artikel 3.26, tweede lid, aanhef en onder a, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het gebruik van het geweer;
- artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder a, van het Besluit natuurbescherming, voor wat betreft het gebruik van een geweer voor zonsopgang en na zonsondergang;
- artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder c, van het Besluit natuurbescherming, voor wat betreft het gebruik van een geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi.

Procedure

De uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) en artikel 5.1 van de Wnb zijn op deze beschikking van toepassing.

Bevoegd gezag

De handelingen worden verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wet natuurbescherming zijn wij bevoegd gezag voor het verlenen van de ontheffing.

³ De winterperiode is als volgt gedefinieerd:

- In de regio Noordelijke Delta (het zuiden van Zuid-Holland d.w.z. onder de grote rivieren) van 1 november tot en met 14 februari;
- In de regio's Delfland en Schieland, Veenweiden en Zuid-Holland-Noord (het noorden van Zuid-Holland d.w.z. boven de grote rivieren) van 1 november tot en met 29 februari.

Zienswijzen

De ontwerpbeschikking heeft ter inzage gelegen van 22 november 2022 tot en met 2 januari 2023.

Naar aanleiding hiervan zijn de volgende zienswijzen binnen de termijn ingebracht door:

- Een beheerder in Hoeksche Waard (zienswijze 1);
- Een beheerder in Delfland (zienswijze 2);
- de Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland mede namens de Stichting Natuur- en Vogelwacht Biesbosch en Fauna4life (zienswijzen 3 t/m 10);
- De Wildbeheereenheid Ade (zienswijze 11).

De zienswijzen zijn samengevat en weergegeven in bijlage 1 bij dit besluit. In deze bijlage is tevens onze reactie op die zienswijzen weergegeven.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

Ten opzichte van de ontwerpbeschikking zijn naar aanleiding van de zienswijzen op het ontwerp de volgende wijzigingen aangebracht:

- Omdat het ganzenbeleidskader dat in 2014 is vastgesteld eind 2019 is komen te vervallen is de tekst in de overwegingen daarop aangepast.
- In plaats van alleen de getaxeerde schade aan het voorjaarsgras is de getaxeerde schade die de grauwe gans over het hele jaar veroorzaakt opgenomen in de overwegingen.

Toetsingskader en grondslag beschikking

Deze aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.1, 3.3, 3.17 en 3.26 van de Wnb, de artikelen 3.9 en 3.16 van het Besluit natuurbescherming (hierna ook: Bnb) en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland (verder: de beleidsregel).

Provinciale vrijstelling

Voor een deel van de activiteiten waarvoor ontheffing is aangevraagd, geldt een provinciale vrijstelling. Onder de provinciale vrijstelling is het mogelijk om grauwe ganzen te doden (in de winterperiode uitsluitend op percelen met kwetsbare gewassen), mag het afschot plaatsvinden een half uur voor zonsopgang en een half uur na zonsondergang en mogen gewonde ganzen met een slag-, snij- of steekwapen worden gedood. De provinciale vrijstelling is gericht op grondgebruikers en niet op alle uitvoerders van het ganzenbeheer.

In artikel 3.17, eerste lid, van de Wnb is bepaald dat wij ten behoeve van de beperking van de omvang van een populatie van vogels ontheffing kunnen verlenen als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid van de Wnb.

Een ontheffing wordt slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- zij nodig is in het belang van een van de hieronder genoemde belangen;
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

Deze belangen zijn:

- a) de volksgezondheid en openbare veiligheid;
- b) de veiligheid van het luchtverkeer;
- c) voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij of wateren;
- d) voorkoming van schade aan flora en fauna.

In het kader van dit besluit zijn voorkoming van belangrijke schade aan gewassen of wateren, de veiligheid van het luchtverkeer, de volksgezondheid en openbare veiligheid en voorkoming van schade aan flora en fauna aan de orde.

Middelen en methoden

Krachtens artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder a en c van het Bnb is het verboden om het geweer te gebruiken voor zonsopgang en na zonsondergang en binnen de afpalingskring van een eendenkooi als bedoeld in artikel 3.21, eerste lid, aanhef en onder d, van de Wnb. In artikel 3.26, derde lid, van de Wnb is bepaald dat wij ontheffing kunnen verlenen van de hiervoor genoemde verboden verbonden aan het gebruik van het geweer.

Op grond van artikel 3.3, vijfde lid, sub a Wnb dienen bij vrijstellingen en ontheffingen de middelen en methoden aangewezen te worden uit de lijst van toegestane middelen en methoden in art. 3.9, eerste lid (middelen) en tweede lid (methoden) Bnb. Tot de toegestane methoden voor het vangen en doden behoren lokvogels, middelen waarmee lokgeluiden kunnen worden gemaakt en lokvoer.

In artikel 3.25, eerste lid van de Wet natuurbescherming is bepaald dat bij onder meer het geven van een ontheffing als bedoeld in artikel 3.17, eerste lid, Wnb, de middelen worden aangewezen die voor het vangen en doden van de aldaar bedoelde vogels en dieren mogen worden gebruikt.

Beoordeling

Algemeen

Het door de FBE beoogde ganzenbeheer wordt in het FBP onderbouwd. Voor een volledige omschrijving en onderbouwing van het gewenste beheer, staat van instandhouding en de schades verwijzen wij naar dit FBP. Het betreft hier een uitbreiding van het tot nu toe gevoerde beheer in de winterperiode.

Beleid

In 2014 is een Ganzenbeleidskader voor Zuid-Holland⁴ vastgesteld. In de jaren daarna is uitvoering gegeven aan dit beleid. Alhoewel dit ganzenbeleidskader eind 2019 is komen te vervallen is dit beleidskader de basis geweest voor het nieuw op te stellen FBP en is het ganzenbeheer, zoals hieronder is vermeld, voortgezet. Ten aanzien van de ganzenpopulaties van de diverse ganzensoorten die in Zuid-Holland verblijven, vermeldde het ganzenbeleidskader het volgende omtrent het beheer van de populaties:

“Ganzen, voor zover inheems, zijn beschermde vogels op grond van de Flora- en faunawet (nu Wnb). Dat betekent dat zij alleen mogen worden bestreden als er sprake is van aantoonbare schade aan een in de wet genoemd erkend belang en er geen andere bevredigende oplossingen zijn. In dat geval kunnen Gedeputeerde Staten een vrijstelling, aanwijzing of ontheffing verlenen.

Gedeputeerde Staten willen de inheemse ganzenpopulaties in Zuid-Holland duurzaam in stand houden, waarbij een evenwicht wordt gevonden tussen:

- *de omvang van de van nature voorkomende populaties ganzen, in relatie tot;*
- *de schade aan landbouwgewassen;*
- *de veiligheid en volksgezondheid;*
- *de schade aan flora en fauna (natuurwaarden);*
- *de beschikbare financiën voor schadetegemoetkomingen.*

Daarom is afgesproken:

- *met reductie van de populatie standganzen, de schade veroorzaakt door ganzen terug te brengen naar een acceptabel niveau;*
- *exoten en verwilderde gedomesticeerde soorten te bestrijden.*

⁴ Ganzenbeleidskader Zuid-Holland en bijbehorende Bijlage Uitwerking Ganzenbeleidskader Zuid-Holland 2014, Provinciaal Blad 2015 nr. 3157.

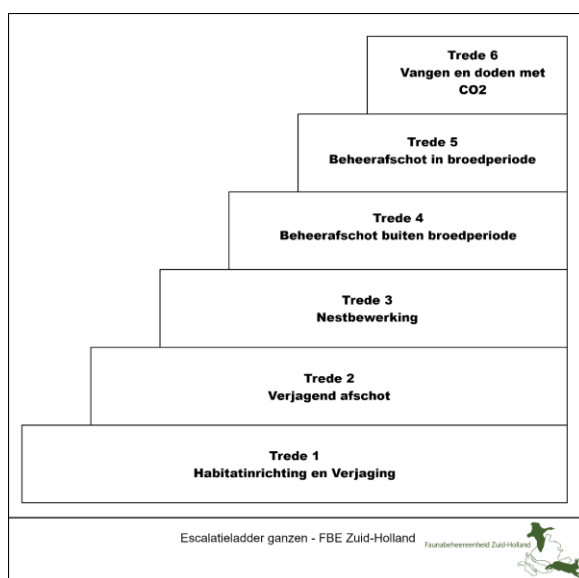

Op termijn zullen hierdoor de natuurgebieden een belangrijk deel van de ganzen kunnen herbergen, zal de noodzaak tot populatiereductie voor beheer en schadebestrijding sterk verminderen en wordt voldaan aan de internationale verplichtingen voor trekganzen.

De uitgangspunten en maatregelen voor het beheer van de ganzenpopulatie worden vastgelegd in een FBP voor ganzen. Dit FBP is de grondslag voor het verlenen van (een) ontheffing(en) voor ganzen en moet voldoen aan de kaders van het provinciale beleid. Het met de FBE overeengekomen beleid vormt het uitgangspunt voor de concrete uitwerking in het FBP Ganzen.”

Geen andere bevredigende oplossing en streefstanden

De escalatieladder voor het ganzenbeheer is beschreven in hoofdstuk 2 van het FBP. Het idee achter de escalatieladder is dat voor het beheer als eerste een andere bevredigende oplossing zoals meer diervriendelijke en minder ingrijpende maatregelen worden toegepast om schade of risico's te voorkomen. Pas als deze maatregelen (die op de onderste treden van de ladder staan) niet werken, kan een stap naar boven op de ladder worden gezet naar een maatregel die minder diervriendelijk/meer ingrijpend is. Hiermee wordt invulling gegeven aan het criterium van geen andere bevredigende oplossing.

Figuur 1: De escalatieladder voor het ganzenbeheer

Preventieve maatregelen zoals vlaggen, linten en dergelijke, knalapparaat en ultrasoon kunnen worden ingezet om landbouwschade door ganzen enigszins te voorkomen. Deze maatregelen zijn echter onvoldoende effectief gebleken en bovendien hebben deze maatregelen geen invloed op de omvang van de populatie. Zoals ook in het FBP is gesteld zijn wij van mening dat er populatiebeheer dient te worden toegepast om de omvang van de populaties grauwe ganzen in Zuid-Holland te reduceren tot de streefstand. Deze streefstand is in het FBP vastgelegd en is gebaseerd op aanvaardbare landbouwschade. Deze streefstand kan alleen worden bereikt door gebruik te maken van maatregelen die hoger op de escalatieladder staan. De populatieontwikkeling van de grauwe gans in de afgelopen jaren laat zien dat nestbehandeling en beheerfschot in zowel de broedperiode als daarbuiten minimaal moet worden gecontinueerd om de streefstanden te bereiken.

Om die streefstanden te bereiken moet het beheer ook effectiever en grootschaliger worden uitgevoerd. Dit staat beschreven in hoofdstuk 2 van het FBP. Daarbij gaat het o.a. over het afschot voor en tijdens de broedperiode en een meer dan voorheen gecoördineerde uitvoering van het beheer. Ook in de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van 15 mei 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:1535) wordt onze stelling gedeeld dat er in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer en ter voorkoming van schade aan gewassen geen andere bevredigende oplossing is dan het reduceren van de populatieomvang van ganzen.

Gezien het beheer van de afgelopen jaren nog niet heeft geleid tot het bereiken van de streefstand die is gebaseerd op een acceptabel-schadeniveau, is ontheffing aangevraagd voor trede 4 gedurende de winterperiode.

Wij concluderen dan ook dat er voor de winterperiode geen andere bevredigende oplossing bestaat voor de activiteiten die o.b.v. de escalatieladder voor het ganzenbeheer in Zuid-Holland zijn aangevraagd.

Staat van instandhouding

Standganzen

In het FBP⁵ is de populatieontwikkeling van de grauwe gans behandeld. De hier genoemde aantallen betreffen de permanent in Zuid-Holland aanwezige ganzen (standganzen) gebaseerd op de jaarlijkse juli-tellingen. In tabel 3 is inzichtelijk gemaakt hoe de populatie van de grauwe gans zich de afgelopen jaren in Zuid-Holland heeft ontwikkeld. Tevens is de streefstand voor de grauwe gans in tabel 4 weergegeven.

De volgende streefstand voor de jaarrond verblijvende grauwe ganzen is in het FBP vastgelegd:

- grauwe gans: 35.000 (o.b.v. getaxeerde schade van € 56.000,-)

In het telrapport zomerganzen 2021 zijn de getelde aantallen opgenomen en de met TRIM3 gecorrigeerde aantallen voor 2021. Ook voor de jaren 2016 -2020 moest een kleine correctie worden aangebracht in de aantallen voor de niet-getelde gebieden conform TRIM3 (zoals ook Sovon doet) en deze zijn door de FBE aangeleverd. De aangepaste aantallen benaderen beter de werkelijkheid. Overigens blijven de verschillen tussen de twee tabellen beperkt. Voor de duidelijkheid hebben wij beide tabellen hieronder opgenomen. Bij dit besluit gaan wij uit van de gecorrigeerde aantallen ganzen (tabel 4).

Tabel 3: Aantal grauwe ganzen in de provincie Zuid-Holland o.b.v. de juli-telling zoals in FBP

Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Grauwe gans	78.859	82.714	91.732	90.347	106.444	102.029

Tabel 4: Aantal grauwe ganzen in de provincie Zuid-Holland o.b.v. de juli-telling (gecorrigeerd TRIM3)

Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Streefstand
Grauwe gans	76.505	88.083	90.103	92.171	112.717	102.029	35.500

Uit de bovenstaande tabellen blijkt dat in de afgelopen zes jaar het aantal grauwe ganzen in Zuid-Holland sterk is toegenomen. De aantallen ganzen die in 2021 nog in de zomer binnen Zuid-Holland aanwezig waren, gaan de streefstanden ver te boven.

Trekganzen

Uit hoofdstuk 4 van het FBP blijkt dat bovenop de standganzen die jaarrond aanwezig zijn, ook nog veel trekganzen zich in de winter in de provincie Zuid-Holland bevinden. Wat de grauwe gans betreft, gaat het om relatief kleine aantallen in Zuid-Holland. In de winterperiode bestaat de populatie voor het grootste gedeelte uit de eigen standganzen, zoals aangegeven in de eerste alinea op pagina 33 van het FBP.

Conclusie staat van instandhouding

Gezien hoofdstuk 4 (populatieontwikkeling) en bijlage 1 (wettelijk kader) van het FBP, de grootte van de populaties van de grauwe gans in 2021 in Zuid-Holland ten opzichte van de streefstanden⁶, de hoeveelheid afschot die plaatsvindt en de staat van instandhouding die door Sovon⁷ als 'gunstig' is beoordeeld, zijn wij van mening dat door

⁵ Aangevuld met cijfers uit bijlage 3 (met r-trim correctie) van Integrale telling standganzen Zuid-Holland 2020, CLM november 2020.

⁶ Zie afbeelding 5 in paragraaf 2.5 van het FBP.

⁷ Sovon Vogelonderzoek Nederland, 2021.

het gebruik van onderhavige ontheffing met de daaraan verbonden voorschriften, geen afbreuk wordt gedaan aan de staat van instandhouding van deze soort.

Belangenonderbouwing

Landbouwschade

In hoofdstuk 5.2 van het FBP is aangegeven dat schade in de winterperiode wordt veroorzaakt door zowel standganzen als trekganzen. Schade aan de eerste snede van grasland is de meest voorkomende schade.

In Nederland geven de schadegegevens van BIJ12-Faunazaken een duidelijk beeld van belangrijke schade in de provincie, dit omdat het hier om gevalideerde gegevens gaat die door onafhankelijke taxateurs worden verzameld. De database van BIJ12-Faunazaken is echter een steekproef van de werkelijkheid. Dit omdat BIJ12-Faunazaken alleen schade taxeert nadat een agrariër een tegemoetkoming heeft aangevraagd voor schade en indien aan alle formele vereisten wordt voldaan. Daarnaast is aan de hand van de schadehistorie gebleken dat het ontstaan van schade aan de landbouw rechtstreeks afhankelijk is van de aantallen ganzen die er zijn. Ganzen gaan immers overal in de provincie foerageren op grasland en op andere gewassen. De afgelopen jaren is de totale getaxeerde schade veroorzaakt door de grauwe gans gestegen van circa € 450.000,- in 2016 tot circa € 3.072.000 in 2022, zoals weergegeven in tabel 5. Uit het FBP blijkt dat van de daarin opgenomen ganzensoorten de grauwe gans de meeste schade aanricht. In tabel 6 is de schade in kg droge stof weergegeven ter illustratie van het feit dat de stijging van de schade in euro's niet uitsluitend veroorzaakt wordt door een stijging van de prijs van voorjaarsgras.

Tabel 5: Totale getaxeerde schade in Euro's door grauwe gans in ZH

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Grauwe gans	€ 455.108	€ 634.329	€ 690.122	€ 734.437	€ 961.490	€ 1.744.001	€ 3.071.896

Tabel 6: Totale getaxeerde schade in kg droge stof door grauwe gans in ZH

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Grauwe gans	1.806.494	2.407.275	2.391.620	2.696.577	3.206.243	5.449.612	8.171.002

Hiermee is voldoende onderbouwd dat het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen een belang is om de ontheffing te kunnen verlenen.

Vliegveiligheid

Aanvaringen tussen vliegtuigen en ganzen kunnen ernstige gevolgen hebben omdat vliegtuigmotoren in de meeste gevallen zullen worden beschadigd wanneer een gans naar binnen vliegt of naar binnen wordt gezogen. Gelet op de omvang en het gewicht van de meeste ganzen kan ook een botsing met een ander deel van een vliegtuig ernstige schade tot gevolg hebben. Uit de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 15 mei 2019 blijkt dat een oorzakelijke relatie mag worden aangenomen tussen de omvang van de populatie ganzen rond de luchthavens Schiphol en Rotterdam The Hague Airport en het aantal risicovolle baankruisingen. Door de grote hoeveelheden ganzen die op zoek naar voedsel van en naar hun foerageergebieden de start- en landingsbanen kruisen is het risico van vogelaanvaringen de laatste jaren toegenomen.

Hiermee is voldoende onderbouwd dat naast de landbouwschade ook de vliegveiligheid een grond is om de aangevraagde ontheffing te verlenen.

Schade aan flora en fauna

Door hun gedrag en de grote aantallen waarin ganzen in Zuid-Holland voorkomen, hebben ganzen directe effecten op hun natuurlijke leefomgeving. In natuurgebieden veroorzaken ganzen schade door overbegrazing van oevervegetaties en rietlanden, waardoor de biotoop van een groot aantal diersoorten verdwijnt. Met name in de

ruitijd, wanneer ganzen zich in grote groepen verzamelen op open wateren, wordt de graasdruk op rietspruiten hoog. Daarnaast is er lokaal schade door eutrofiëring (vermesting) van voedselarme wateren. Deze schadelijke effecten zorgen ervoor dat de biodiversiteit in natuurgebieden afneemt en de doelstellingen van Natura 2000-gebieden (waaronder de instandhouding van zeldzame soorten zoals de grote karekiet, woudaap, roerdomp, zwarte stern en purperreiger) en de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) in het geding kunnen zijn. Voorbeelden van Natura 2000-gebieden met instandhoudingsdoelstellingen die in negatieve zin beïnvloed worden door de aanwezigheid van grote aantallen zomerganzen zijn Boezems Kinderdijk (in Zuid-Holland) en Zouweboezem (Utrecht). De realisatie van de natuurtypen 'moeras' en 'trilveen' in het Natuurnetwerk Nederland wordt door te intensieve begrazing door ganzen belemmerd. Het effect van de toegenomen standganzen-populatie op de Zuid-Hollandse natuur laat een duidelijk beeld zien van schade aan riet door grauwe ganzen. Overbegrazing van oevervegetaties, waaronder riet, leidt tot de afname van in water wortelende vegetatie, wat zorgt voor een negatief cascade-effect op de visstand en de macrofauna, waardoor de samenstellingen en kwaliteit hiervan afneemt. De negatieve gevolgen voor de flora en fauna ten gevolge van de aanwezigheid van grote aantallen ganzen in Zuid-Holland wordt ook bevestigd in het rapport "Effecten van de graasdruk door grauwe ganzen op natuurdoelen voor N2000 en KRW" van Waternet d.d. 28 mei 2020. Daarin wordt geconcludeerd dat de gewenste Goede Ecologische Toestand (GET) vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de instandhoudingsdoelstellingen vanuit Natura 2000 door de grootte van de populatie grauwe ganzen en de mate waarin deze foerageert op de emerse (riet) vegetatie, onhaalbaar zijn en om die doelstellingen te behalen het noodzakelijk is om populatiebeheer toe te passen. Op grond van het bovenstaande kan evenals bij vliegveiligheid worden gesteld dat ook voor de schade aan flora en fauna er een oorzakelijke relatie mag worden aangenomen tussen de omvang van de populatie ganzen en de schade aan de flora en fauna.

Hiermee is voldoende onderbouwd dat naast de landbouwschade en vliegveiligheid ook de schade aan flora en fauna een wettelijk belang is waarop de aangevraagde ontheffing kan worden verleend.

Volksgezondheid

In het FBP staat vermeld dat ganzen dragers zijn van verschillende pathogenen (ziekteverwekkers) die schadelijk kunnen zijn voor mensen. Blootstelling aan deze pathogenen kunnen bij de mens leiden tot onder andere diarree en voedselvergiftiging. Ganzen kunnen ook een rol kunnen spelen bij de verspreiding van vogelgriep. Het belang volksgezondheid komt ook in het geding door de invloed van uitwerpselen van de ganzen op de kwaliteit van (zwem)water en de functionaliteit van ligweiden en stranden. Door overbemesting van open water door hoge concentraties van watervogels ontstaan er gunstige omstandigheden voor de ontwikkeling van cyanobacteriën. Uit het bovenstaande volgt dat het ganzenbeheer waarvoor de ontheffing is aangevraagd zal bijdragen aan de volksgezondheid.

Conclusie belangen

Uit de ontwikkeling van de getaxeerde schade door grauwe ganzen in relatie tot de streefstanden ten opzichte van de daadwerkelijk ontwikkeling van de populatie grauwe ganzen, blijkt duidelijk dat er sprake is van belangrijke landbouwschade veroorzaakt door de ganzen waarvoor ontheffing wordt aangevraagd. Naast het belang van landbouwschade is er ook voldoende bewijs dat het populatiebeheer van de ganzen ook in het belang is van de vliegveiligheid en het reduceren van de schade aan flora en fauna. Het populatiebeheer waarvoor ontheffing wordt verleend draagt tenslotte ook bij aan de belangen volksgezondheid en openbare veiligheid.

Middelen en methoden

Geweer, honden en slag en steekwapens

Om beheerfischot mogelijk te maken moet het geweer worden gebruikt. Honden zijn nodig om geschoten ganzen snel te kunnen apporteren en slag- en steekwapens zijn nodig om gewonde ganzen te doden ingeval er redelijkerwijs geen alternatief middel voorhanden is met minder mogelijke nadelige gevolgen voor het welzijn van

de desbetreffende gans (zie ook artikel 3.9, zevende lid Bnb). Omdat deze middelen nodig zijn voor het uitvoeren van een effectieve bestrijding van de ganzen hebben wij deze middelen ook aangewezen in deze ontheffing.

Gebruik van het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang

Op grond van artikel 3.26, derde lid van de Wnb kunnen Gedeputeerde Staten een ontheffing verlenen om af te wijken van de verbodsbepaling genoemd in artikel 3.16, eerste lid van het Bnb, waarin is bepaald dat geweren niet worden gebruikt “voor zonsopgang en na zonsondergang”.

Aangevraagd is om bij het ganzenbeheer het geweer te gebruiken vanaf een half uur voor zonsopgang en tot en met een half uur na zonsondergang. Over het algemeen zijn verstoringen die vroeg optreden, wanneer ganzen nog niet in een dagelijkse routine van foerageren zitten, het effectiefst (Radtke & Dieter, 2011). Mede hierom is het van belang dat bij beheerfschot mogelijk is op de momenten dat standganzen zich van en naar hun foerageergebied bewegen. En dat is juist ook voor zonsopkomst en na zonsondergang.

Op grond van het bovenstaande alsmede hetgeen opgenomen in het FBP vinden wij het voldoende onderbouwd dat het gebruik van het geweer van een half uur voor zonsopkomst tot een half uur na zonsondergang nodig is.

Eendenkooien

Er zijn meerdere eendenkooien met afpalingskring in Zuid-Holland. Het gebruik van een geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi is aangevraagd, gezien het feit dat er binnen de afpalingskring ook kwetsbare gewassen voorkomen waar grauwe ganzen op af komen. Wij achten dit voldoende onderbouwd.

Lokmiddelen

Met de inzet van lokvogels, lokvoer en (elektronisch versterkte) lokgeluiden kunnen ganzen binnen een schootsafstand (maximaal 30 meter) worden verkregen en kan een goed gericht dodelijk schot worden afgegeven. De werkwijze met deze methoden dient dus ook het belang van dierenwelzijn. De effectiviteit van het ganzenbeheer wordt aanzienlijk groter bij gebruik van een combinatie van methoden lokvogels, lokvoer en (elektronisch versterkte) lokgeluiden.

Artikel 3.9, tweede lid Bnb geeft een opsomming van toegestane methoden, waaronder lokvogels (sub c), middelen waarmee lokgeluiden kunnen worden gemaakt (sub d) en lokvoer (sub g). In besluit IV hebben wij het gebruik van lokvogels en lokvoer beperkt tot niet-levende lokvogels en lokvoer dat niet vergiftigd of verdovend is. Het gebruik van elektronisch versterkte lokgeluiden als methode, is echter op grond van art. 3.9, derde lid Bnb zonder ontheffing verboden. Voor een effectief beheer van de ganzen waarbij de ganzen goed onder schot worden verkregen, achten wij het echter noodzakelijk om ook elektronisch versterkte lokgeluiden toe te staan.

Looptijd van de ontheffing

Voor de looptijd van deze ontheffing is aansluiting gezocht bij de looptijd van het FBP, te weten tot 31 december 2027.

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren.

Eindconclusie

De grauwe ganzen die gedurende de winterperiode binnen Zuid-Holland aanwezig zijn, bestaan voornamelijk uit standganzen en dienen in aanzienlijke mate in aantal te worden beperkt om de streefstanden te bereiken. Daarvoor dient beheerfschot plaats te vinden in het belang van het voorkomen van belangrijke landbouwschade, de vliegveiligheid en flora en fauna. Aangezien het voortbestaan van de ganzensoorten niet wordt bedreigd en er tevens geen andere bevredigende oplossing is, kan de aangevraagde ontheffing worden verleend.

Bijlage 1: Zienswijzen op het ontwerpbesluit beheer grauwe gans in de winter met reactie

Nr.	Zienswijze	Reactie
Een beheerder Hoeksche Waard		
1	In de ontwerpbeschikking is opgenomen dat er geen ganzen gedood mogen worden in alle Natura 2000-gebieden in Zuid-Holland. Ik verzoek u om alleen die Natura 2000-gebieden uit te sluiten die aangewezen zijn op basis van de Vogelrichtlijn. Habitatrichtlijngebieden ondervinden veel schade door vraat en afkalving van riet door de grauwe gans.	Het is juist dat Natura 2000-gebieden over het gehele jaar veel schade ondervinden van de grauwe gans. Om die schade te beperken wordt ook beheer toegepast op de grauwe gans. In de winterperiode zijn grote hoeveelheden trekganzen in de provincie aanwezig. Ten behoeve van deze trekganzen zijn o.a. de Natura 2000-gebieden aangewezen als rustgebied. In de ontheffingsaanvraag is het beheren binnen de Natura 2000-gebieden overigens niet aangevraagd. Gelet op het voorgaande wordt de ontheffing op dit punt niet aangepast.
Een beheerder Delfland		
2	De populatie ganzen dient gereduceerd te worden tot de streefstand om de populatie en schade beheersbaar te houden. De ganzen richten schade aan het gras van de boeren en verontreinigen waterbassins van tuinders en watergangen. Verschillende wateren leiden onder de aanwezigheid van ganzen met onder andere zwemverboden als gevolg.	Met de onderhavige ontheffing kan uitvoering worden gegeven aan het gewenste beheer voor de grauwe gans.
Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland mede namens de Stichting Natuur- en Vogelwacht Biesbosch en Fauna4life		
3	De ontwerpbeschikking maakt het mogelijk om grauwe ganzen te doden die hier overwinteren en is daarmee in strijd met het ganzenbeleidskader.	Het ganzenbeleidskader dat in 2014 is vastgesteld is eind 2019 komen te vervallen. Dit is vastgelegd onder punt 7 in de bijlage van dit beleidskader. Derhalve hebben wij het besluit op dit punt aangepast. In de jaren na 2014 is uitvoering gegeven aan dit beleid. In het huidige faunabeheerplan is het uitgevoerde beheer geëvalueerd. Hoewel het ganzenbeleidskader is komen te vervallen, is geconcludeerd dat het beheer, onder de nodige aanpassingen, wordt voortgezet. Eén van die aanpassingen betreft het beheren van grauwe ganzen in de winterperiode. Overigens was het ook onder het verlopen ganzenbeleidskader voor de grondgebruiker mogelijk om o.b.v. de provinciale vrijstelling grauwe ganzen onder voorwaarden te beheren in de winter.
4	Het toestaan van afschot van grauwe ganzen in de winter op alle percelen m.u.v. natuurgebieden betekent dat ook verstoring van andere soorten trekganzen zoals brandgans en kolgans plaats kan vinden. In de ontwerpbeschikking is namelijk geen bepaling opgenomen dat er geen afschot plaats mag vinden als ook andere ganzensoorten zich in de omgeving ophouden of als het om een gemengde groep ganzen gaat (wat vaak voorkomt). Ook hierom is de ontwerpbeschikking in strijd met het ganzenbeleidskader.	Het verstoren van andere ganzen dan de grauwe gans is niet toegestaan onder deze ontheffing. Het verstoren is overigens niet verboden, mits dit niet van invloed is op de staat van instandhouding. Dit volgt uit art. 3.1, vijfde lid van de Wnb. Gezien de omvang van de populaties trekganzen en gelet op de rustgebieden en Natura 2000-gebieden verwachten wij niet dat er sprake zal zijn van een wezenlijke verstoring naar aanleiding van het beheren van de populatie grauwe ganzen.
5	Onderdeel van de motivering voor de ontwerpbeschikking is dat de vraatschade aan gras in de winterperiode leidt tot verminderde opbrengst. In opdracht van de provincie Friesland is onderzoek uitgevoerd waaruit is gebleken dat schade die in de winter aan gras getaxeerd wordt in werkelijkheid geen productieverlies betreft. Het gras haalt de schade namelijk in het voorjaar in met een groeispurt. Getaxeerde schade aan gras in de winterperiode geeft derhalve geen goed beeld van de werkelijk opgetreden schade in de zin van verminderde opbrengst.	Het doel van deze ontheffing is om de stand van grauwe standganzen terug te brengen. Aangezien de grauwe ganzen in grote aantallen gedurende het gehele jaar aanwezig zijn in Zuid-Holland, veroorzaken deze ganzen gedurende het gehele jaar veel schade aan gewassen en andere belangen. In het FBP ganzen is onderbouwd gekozen om gedurende het gehele jaar de grauwe gans te beheren. De grauwe ganzen die in de winter worden geschoten kunnen immers ook later in het jaar geen schade meer toebrengen aan landbouwgewassen. Daarbij komt nog dat er beheerd wordt voordat het broedseizoen van start gaat. Dit draagt bij aan de effectiviteit van het beheer. Om een volledig beeld te geven van de schade die de grauwe gans in ZH veroorzaakt, is het besluit aangepast door in plaats van alleen de schade aan het voorjaarsgras de schade over het gehele jaar veroorzaakt door de grauwe gans weer te geven.
6	Ook heeft recent onderzoek van N.H Buitendijk et al. , "More grazing, more damage?" uitgewezen dat een toename van	De stelling dat een toename van het aantal ganzen niet tot een toename van schade hoeft te leiden geldt op basis van het rapport alleen voor de brandgans en de kolgans en niet voor de grauwe

	het aantal ganzen niet tot een toename van schade hoeft te leiden.	gans. Voor grauwe ganzen wordt geconcludeerd dat zowel positieve als negatieve relaties voorkomen. In Zuid-Holland is er een verband tussen de hoogte van de populatie en de hoogte van de schade, zie hiervoor paragraaf 2.3 en 2.4 van het faunabeheerplan en bijlage 1 van het faunabeheerplan onder “Streefstanden en populatie- en schadeontwikkeling”. Dit rapport geeft dan ook geen aanleiding om dit besluit daarop aan te passen.
7	Er is niet onderbouwd dat schade die door grauwe ganzen en kolganzen in de winterperiode zou dreigen van dusdanige omvang is dat deze het economische belang van de bedrijven waar deze schade optreedt raakt, terwijl een dergelijke onderbouwing wel vereist is.	De ontheffing heeft alleen betrekking op de grauwe gans en heeft betrekking op het terugbrengen van de populatie (zie onder 5 en 6). In de ontheffing is onderbouwd dat de grauwe gans al vele jaren veel economische schade toebrengt aan agrarische bedrijven. Dit is voor de gehele provincie in de ontheffing aangegeven en in 2022 was dit ruim €3 miljoen. Deze schade wordt niet alleen aangericht in de winter aangezien de meeste grauwe ganzen jaarrond aanwezig zijn in de provincie Zuid-Holland. Het reduceren van de populatie heeft als doel de schade gedurende het gehele jaar te verlagen.
8	In de onderbouwing van de ontwerpbeslissing staat dat het beheer van de grauwe ganzen in de winterperiode nodig is ter voorkoming van schade aan flora en fauna in natuurgebieden. De beheerders van de gebieden zien dit anders, gezien het feit dat de ontwerpbeslissing niet van toepassing is op de natuurgebieden. De onderbouwing van de ontwerpbeslissing schiet ook op dit punt tekort.	De natuurgebieden zijn uitgesloten van het grauwe ganzenbeheer omdat ze dienen als rustgebied voor de trekganzen (zie ook reactie op zienswijze 1). Ondanks dat in die natuurgebieden in de winterperiode niet wordt beheerd, wordt er wel degelijk in die gebieden schade veroorzaakt door de grauwe gans. Zo ondervinden de Natura 2000-gebieden Boezems Kinderdijk en Zouweboezem (inmiddels niet meer gelegen in Zuid-Holland, maar in Utrecht) overlast van de aanwezigheid van grote aantallen grauwe ganzen. De grauwe ganzen vormen al vele jaren een bedreiging voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Dat de beheerders van de gebieden het hier niet mee eens zijn wordt overigens niet onderbouwd.
9	Het schieten een half uur voor zonsopkomst en een half uur na zonsondergang brengt grote risico's met zich mee. Zeker bij bewolkt weer is het dan nog zeer donker waardoor het zicht slecht is. Het is dan veel te donker om soorten goed te onderscheiden waardoor gemakkelijk andere soorten dan kolgans en grauwe gans geschoten zouden kunnen worden. Zo wordt bijvoorbeeld de zeer zeldzame en ernstig bedreigde dwerggans soms door jagers aangezien voor een kolgans en geschoten.	Het half uur voor zonsopgang en het halfuur na zonsondergang vallen binnen de zogenoemde burgerlijke of civiele schemering. Er is dan nog genoeg licht om goed te kunnen waarnemen. Afschot van de kolgans en kwetsbare soorten als de dwerggans is niet toegestaan onder deze ontheffing. De uitvoerder van deze ontheffing dient na te gaan of afschot veilig en op de juiste ganzensoorten kan plaatsvinden. Bij onzekerheid omtrent veiligheid of duidelijkheid om welke ganzensoort het gaat zal een uitvoerder niet schieten. De uitvoerder is en blijft verantwoordelijk voor het schot dat hij afgeeft, onder welke weersomstandigheden dan ook. Vanwege zijn opleiding is de uitvoerder kundig genoeg om onderscheid te kunnen maken tussen verschillende soorten.
10	Nergens wordt toegelicht wat er mis zou gaan als alleen tussen zonsopkomst en zonsondergang geschoten zou mogen worden.	Wanneer er uitsluitend tussen zonsopkomst en zonsondergang geschoten wordt, gaat dit ten koste van de effectiviteit van de maatregel. De ganzen zijn in de foerageergebieden vaak actief in de periode rond zonsopgang en zonsondergang.
Wildbeheereenheid Ade		
11	Een geluidsdemper ontbreekt als toegestaan middel. In het door GS van Zuid-Holland op 14 december 2021 goedgekeurde Faunabeheerplan Ganzen Zuid-Holland is op bladzijde 65 aangegeven dat het gebruik van een geluidsdemper of een luchtdrukgeweer leidt tot minder verstoring van ganzen en daardoor tot efficiënter afschot. Hiermee wordt bovendien bereikt dat overige natuurwaarden minder worden verstoord.	Het gebruik van een geluidsdemper voor het beheer van de grauwe gans in de winter is niet aangevraagd.